

Ветеринар отказал милиони за архива си

Д-р Иван Гаджев брои \$100 000 за "македонски" документ

"Иван Михайлов - отвъд легендите" се нарича книгата, която привлече вниманието през последните няколко дни. Интригуващо е обаче не само съдържанието, но и нейният автор. Д-р Иван Гаджев е емигрант от четири десетилетия в САЩ, но не е от хората, които парадират с "покоряването на Америка" като мнозина други. Не е и от тези, които нарочно или не - говорят български с акцент, въпреки че отдавна живее в чужбина. Иван Гаджев не е от хората, които биха осребрили принципите. Едно от доказателствата е, че той отказва да продаде уникалния си архив, за който македонци му предлагат 2 милиона долара. Стотиците хиляди снимки, документи, вещи и томове се съхраняват в триетажния Институт по история на емиграцията "Илия Тодоров Гаджев" в родния му град Гоце Делчев и са посветени на българската емиграция в Северна Америка от 1880 г. до днес.

Преди да стигне до разкошната сграда в центъра на Гоце Делчев обаче, пътят на Иван Гаджев е доста стръмен. Роден през 1937 г., той преживява смъртта на баща си Илия, арестуван веднага след 9 септември 1944 г. и убит с още 12 души като враг на народа на 5 октомври същата година. С такова минало никой гимназист през тези години не може да разчита на блестящо бъдеще. Д-р Иван Гаджев успява да запише ветеринарна медицина и да си намери работа в три ТКЗС-та. Старанието му обаче не се оказва достатъчно. Жадни за партийна кариера "приятели" пишат доноси срещу него в Държавна сигурност. Затова изходът е само един - емиграция. На 3 юли 1968 г. Гаджев минава нелегално границата с Гърция, а на 22 декември пристига в Ню Йорк - по собствените му думи като "Господин никой", след напразно взирание да доловя в гъстата мъгла контурите на символа, въодушевявал милиони несретници като мен".

Новата биография на д-р Гаджев започва по обичайния за повечето емигранти начин - като мияч на бутилки в един от филиалите на "Кока-Кола".

Едва по-късно той има възможността да се установи в Детройт и да работи по своята специалност. Дипломира се като

първия ветеринарен лекар в Северна Америка

(1972). Създадената от него модерна болница за домашни животни се оказва доста успешна и дните на бедност и

ограничения бързо остават само спомени. Повечето хора в такава ситуация биха харчили с размах парите си. Но не и д-р Гаджев. Всичките си доходи той влага в издирването и създаването на архив на българската емиграция. Първоначално го съхранява в Детройт, а по-късно го пренася в България в три контейнера, чиято обща тежест е 60 тона. Никой от родните политици не проявява интерес към уникалния архив. Затова пък Министерството на изселниците в Македония показва много подалновидна и бърза реакция и изпраща свои представители в Гоце Делчев, които канят д-р Гаджев да направи изложба в Скопие, а след това му предлагат и 2 милиона долара, за да откупят архива. Той без колебание отказва.

Благодарение на педантичните му усилия днес музеят съхранява вещи от началото на XVII век, старопечатни книги, златни кръстовете, хиляди снимки, писма и документи. Сред многото ценни спомени са и писмата на Иван Михайлов, съхранявани в специални метални каси. Именно те допълват достоверността на новата му книга, с която иска да разкрие някои исторически истини за националноосвободителното движение на българите в Македония.

"Периодът след 1944 г. до разпадането на Югославия, а и след това - пише той - се характеризира с нечувано брутални фалшификации на факти от българската далечна и близка история, с видими усилия да се докаже съществуването на някаква "македонска" нация, "македонска" история и "македонска" култура на българското население в Македония. Псевдонимите от Бел-

град и Скопие под диригентството на Тито по политически причини се опитваха и все още продължават да доказват чрез заблуда на западната научна общественост, че българите, живеещи от векове в югозападната част на Македония, са имали македонско национално съзнание, като през 1944 г. изфабрикуваха и специален език - смесица от няколко езикови диалекта, говорени в тази част на Македония."

1. Св. св. Кирил и Методий
2. Св. Климент Охридски и св. Наум Охридски
3. Цар Самуил, цар Гаврил Радомир и цар Иван Владислав
4. Братята Димитър и Константин Миладинови
5. Райко Жинзифов и Грингор Пърличев
6. Гоце Делчев и Даме Груев
7. Тодор Александров и Александър Протогеров
8. Димитър Талев

Д-р Иван Гаджев ИВАН МИХАЙЛОВ – ОТВЪД ЛЕГЕНДИТЕ ТОМ 1

Пише за политици - сътрудници на ДС

Изучаването на ценните архивни документи дава възможност на д-р Гаджев да напише няколко интригуващи книги. Сред тях са двата тома на "История на българската емиграция в Северна Америка" за периодите 1880-1944 и 1944-1989 г., които проследяват създаването на първите колонии и български православни църкви в САЩ, както и дейността на емигрантските организации. Третият том, който анализира времето между 1989 и 2007 г., ще бъде готов в средата на следващата година и ще обясни дали очакванията на емигрантите са се сбъднали. Авторът ще изнесе и списъци на стотици депутати, които са били доброволни сътрудници на Държавна сигурност, както и техните агентурни имена. С 850 документа са допълнени и следващите два тома от биографията на Иван Михайлов, които скоро ще бъдат публикувани.

Иван Михайлов е подписвал много пъти

ежедневни разписки за получаването на десетки милиони левове и доставките на тонове оръжие и военни съоръжения. Кошунство е да се мисли за сравнение между него и Васил Левски!"

Освен непубликувани досега разкрития за живота на Ванче Михайлов книгата анализира убийствата на Тодор Александров, Александър Протогеров, Васил Пундев, както и истината за Марсилската атентат и Владо Черномезски. Включени са и биографични данни за всички по-важни дейци на организацията, както и откъси от книгите "Терор на Балканите" от Алберт Лондрес и "Българската конспирация" от Ж. Суир.

Авторът акцентира и на подводните камъни във формулировките на Михайлов за "автономна Македония" и понятието "македонски емигрант", както и на нарушенията му на устава и правилника на организацията. Интерес предизвикват и неизвестни до този момент архиви като например два документа на Михайлов, писани с цел да заблудят властите в САЩ, за да може да се добере до Америка.

"Тървият документ - обяснява д-р Гаджев, - изпълнен майсторски с лъжи, е да представи ВМРО - организацията, която той успя да овладее с цената на хиляди невинни жертви, че е една организация кротка и скромна... След края на войната - 1945 г. - Михайлов реши още веднъж да се пробва

и да види дали американците са "забравили" за него и за миналата му "слава" на терорист, убиец и заговорник, служил на нацистите. Разбира се, американските органи много добре знаят кой какъв е и затова отговорът на втория му опит също завършва неуспешно. Така миналата дейност на Михайлов с лошата слава, която той придоби

с бомбените си атентати

с връзките си с нацистите и с Мусолини, го сложи завинаги в черния списък. Учудващото е, че той загуби чувството си за човешко достойнство и се принуди до обикновен лъжец и мошеник само и само да се добере до заветните брегове на американския континент. Но това не стана."

Книгата на д-р Гаджев вероятно ще предизвика противоречиви отзиви у читателите. Изключителното богатство от документи обаче не остава сянка на съмнение за достоверността на заключенията й. А за онези, които не искат да повярват, е цитатът от Библията, с която започва изследването: "Познайте истината и истината ще ви направи свободни!" (Йоан: 8:32-36).

Людмила ГАБРОВСКА